

Nije svaki Sensei majstor, niti je svaki majstor Sensei

Riječ i titula Sensei u borilačkim vještinama nikako se ne može pojednostavljeno prevesti s riječju učitelj jer titula Sensei ima daleko šire značenje

David "Sensei" Stainko, prof. kineziologije

U različitim borilačkim vještinama, koriste se različiti nazivi za titule pojedinih majstorskih zvanja.

Spomenut ćemo i objasniti neke od najpoznatijih titula. Jedna od najčešćih i najpoznatijih riječi u borilačkim vještinama a koja označava određenu titulu je zasigurno riječ Sensei. Titula Sensei najčešće se prevodi kao učitelj, iako bi ta riječ u doslovnom prijevodu imala značenje – osoba koja je rođena prije, tj. osoba koja je duhovno rođena prije drugih, ili bolje rečeno, osoba koja dobro poznaje život.

Japanska riječ Sensei sastoji se od dvije riječi; Sen - prije i Sei – život. Riječ Sensei je novija riječ, a započinje se koristiti u Japanu početkom 1960. godine, najprije u borilačkim vještinama (jiu-jitsu, aikido, karate) da bi se 1968. riječ počela upotrebljavati kao izraz poštovanja, a potom je označavala titulu za različite učene ljude. Tako se naziv Sensei danas koristi i kao titula za učitelje ali i za doktore, ljekarnike, odvjetnike, inženjere, novinare kao i za mnoge druge učene i poštovane profesije.

Riječ, kao i titulu - Sensei, često se povezuje i sa zen filozofijom (zen budizam). U zen budizmu se pretpostavlja da osoba koja dobro poznaje život te ima mnogo životnog iskustva, osjeća kao da je ponovno rođena.

Sama riječ sen-sei potječe od Indijske riječi sen-an (sen ani), a koja se koristila kao naziv za vođe (za osobu koja je bila u svojstvu vođe ili u svojstvu ratnika tj. ratnog vođe) indijske ratničke kaste plemića - ratnika - ksatreya .

Vođe drugim pripadnicima plemićke, ratničke kaste

Njihova osnovna odlika bila je sposobnost da vođe tj. da budu vođe drugim pripadnicima te plemićke, ratničke kaste. Od njih se očekivala velika hrabrost, izdržljivost, osjećaj za pravdu, velikodušnost, dobra diplomacija, kao i želja da se zaštite slabiji, bilo od nepravde ili smrti. Osoba koja je nosila takvu titulu morala je biti spremna, ukoliko je bilo potrebno, da žrtvuje i svoj život u obranu svojih podređenih. Od njih se očekivala i iznimna odanost prema svojim podređenima. Kasta ksatreya polako je nestala u srednjem vijeku, a zamijenila ju je kasta rajputi. Japanski naziv za ratničku kastu ksatreya bio je setsuri, a prihvativši neka od njihovih načela, u Japanu su kasnije nastali poznati ratnici samuraji.

Riječ sen-an se preko Indije proširila i po Kini, da bi se iz Kine polako prenijela u Koreju i Japan. Na tom putu riječ se postepeno počela mijenjati (drugačiji izgovor i nazivi), a kako se mijenjala sama riječ, tako se mijenjalo i njeno značenje.

Riječ sen-an se u Kini polako promijenila u riječ senfan (sienfan), također i njeno samo značenje se polako promijenilo, te je od titule za ratnog vođu, postala titula za osobu koja je vješta u borilačkim vještinama te podučava druge u nekoj od borilačkih vještina.

U samoj Kini, u borilačkim vještinama, koristio se drugi naziv za takve osobe koje bi podučavale druge. Najčešći naziv za takve osobe je Sifu (Cantonese) ili Shifu (Mandarin Chinese). Samo značenje riječi bilo bi: starac koji posjeduje veliko znanje i iskustvo u borilačkim vještinama te nas podučava poput oca. U Indiji se duhovni vođa, prema sanskrit zapisima, naziva – Guru(Goru), dok je u Japanu naziv za duhovnog vođu (viši učitelj zen budizma) - Roshi. Također, u Japanu se ponekad koristi i titula Sosai, a koja se koristi kao naziv za predsjednike nekih velikih tvrtki, ambasadore, ali i direktore-generale određenih velikih organizacija, pa i borilačkih (kao na primjer - Sosai Oyama).

Poznata je i titula u borilačkim vješti-

nama – Sempai, koja se dodjeljuje za starijeg i iskusnijeg učenika, a koji je ujedno i asistent učitelju. U Kini, je u borilačkim vještinama poznata i titula - Shi, koja se najčešće veže za majstore borilačkih vještina iz hrama Shaolin, a koja označava velikog majstora borilačkih vještina, ali i učitelja zen filozofije. Sama titula Shi ima svoje uporište u imenu pokrajine tj. nazivu šume –Shao shi, a u kojoj se nalazi i sam hram Shaolin. Kinezi za osobu koja je dostigla najviši nivo učenja (kako borilačkih vještina tako i zen filozofije) ponekad koriste i titulu Shihan, a koja se često koristi i u Japanu.

Veliki učitelj

Titula koja je po svom značenju najbliža riječi sen-an, je titula koja se koristi u Koreji za majstore borilačkih vještina tae kwon do, a to je naziv suseung-nim, titula koju dobiva veliki majstor ili još poznatija titula sonseang-nim, a koja označava osobu-general majstora (ratnog vođu) i vrsnog poznavaoa borilačkih vještina.

Postoji i titula O'Sensei, koja se koristi iz poštovanja za posebno velikog učitelja i majstora borilačkih vještina, kakav je bio tvorac aikida, Morihei Ueshiba.

Sama riječ, titula - O'Sensei se najčešće prevodi kao veliki učitelj.

Slična riječ u borilačkim vještinama je i titula - Soke, koja se dodjeljuje iz poštovanja za osobu tj. majstora koji je utemeljitelj određenog borilačkog stila.

Značenje titule Sensei, najbolje je opisao japanski majstor borilačkih vještina Shigeru Egami (1912. – 1981.) u svojoj poznatoj izreci: „Nije svaki Sensei majstor i nije svaki majstor Sensei.“

Majstor Egami je bio poznati majstor shotokan stila i začetnik stila shotokai.

Izreka je postala još priznatija i popularnija kada ju je u svojoj knjizi „Book of Ki“, ponovio i poznati japanski majstor borilačkih vještina (jiu-jitsu, judo, aikido) Koichi Tohei (1920. – 2011.).

Danas je mnogo onih koji se predstavljaju kao Sensei, kao i onih koji bi to željeli biti. Također, ima i onih osoba koje drugi nazivaju Sensei, ponekad iz poštovanja prema toj osobi, iako najčešće iz nepoznavanja same titule.

Titula Sensei mora se postepeno zaslužiti napornim i dugotrajnim radom, dobrim poznavanjem borilačkih vještina, kao i određenim ispravnim načinom prenošenja svog životnog iskustva učenicima. Svi

oni koji se koriste titulom Sensei, morali bi znati da pravi Sensei ne traži i ne vrbuje svoje učenike, niti svoje sljedbenike, već oni sami pronalaze njega.

Također, poznavatelj borilačkih vještina kada ulazi u bilo koju salu (dojo) u kojoj se vježbaju istočnjačke borilačke vještine, svojim naklonom odaje počast i ukazuje na poštovanje, kako prema Senseiu (sifu) tako i prema izvjesnoj borilačkoj vještini. Takav naklon u borilačkim vještinama najpoznatiji je pod japanskim nazivom Sensei ni rei (pozdrav učitelju).

Neki praktikanti misle da će automatski kada steknu određeno majstorsko zvanje postati i Sensei, no to nije tako

Ponekad, istovremeno u dvorani (dojo) može vježbati više visoko rangiranih te priznatih majstora određene borilačke vještine, pa čak i različitih borilačkih vještina (istovremeno u dvorani za vježbanje se mogu naći više Senseia ili sifu majstora), ali tada samo je jedan od njih Sensei, i on tada predvodi vježbanje ostalih.

Također, on tada preuzima i ulogu vođe, a svi ga ostali majstori borilačkih vještina (bez obzira na stupanj njihovog majstorstva) moraju slušati i poštivati.

Iako, niti jedna od navedenih titula u borilačkim vještinama, u doslovnom prijevodu ne znači učitelj, ipak se taj termin najčešće spominje kao prijevod za određene titule, kao što su: Sensei - vođa i osoba koja nas vodi kroz život, jer ga ista dobro poznaje i ima veliko životno iskustvo, Sifu (Shifu) - starac s velikim znanjem i iskustvom koji nas poučava kao otac, Sonseang-nim - general majstor, ratni vođa, Guru - osoba koja nas vodi na duhovnom putu. Prevesti naziv tih titula kao učitelj je vrlo pojednostavljeno te iskrivljeno, i u najmanju ruku nepotpuno kao značenje riječi određene titule.

Danas se u mnogim borilačkim sportovima (vještinama) koristi naziv i titula trener ili instruktor. Također, često se koristi i titula Master ili Grand Master. Ponekad neki od majstora koriste čak dvije titule, kao na primjer: Sifu shi ili Master Sensei, iako za to ne postoje i pravi razlozi. Isto kao i osoba koja je u nekoliko različitih stilova stekla različite stupnjeve – Dan zvanja, kod svog predstavljanja daje najveći rang (na primjer, osoba koja je stekla zvanje - 3 Dan judo, 4 dan aikido te 5 dan karate predstavlja se kao majstor 5 Dan).

Neki praktikanti misle da će automatski kada steknu određeno majstorsko zvanje, kao na primjer 3 Dan, postati i Sensei, no to nije tako.

Također, ima i mnogo trenera (instruktora) koji imaju odliku dobrog Senseia, kao što ima i onih majstora koji se predstavljaju kao Sensei, a da isti nemaju potrebne kvalitete za tako veliku i zahtjevnju titulu kao što je Sensei.

Ima i onih majstora iz različitih borilačkih vještina, koji pod pojmom titule Sensei smatraju osobu koja je čuvar i poštovatelj tradicije borilačkih vještina.

Interesantno je da se u vještinama aikido i jiu jitsu titula Sensei stavlja nakon imena majstora, dok se u karateu, judu, nin jitsu kao uostalom i sve ostale titule u drugim borilačkim vještinama, stavlja ispred imena majstora, a što je prema pravilu o pisanju titula ispravnije.

U nekim borilačkim vještinama poput Muay thai ili Brazilian jiu jitsu, titule za majstore se ne koriste, iako su te vještine nastale na osnovama vještina u kojima se koriste titule kao što su Shifu i Sensei. ■